

धनकुटा नगरपालिका खानेपानी ऐन, २०७६

स्वीकृत मिति:- २०७६।१।२७

स्वच्छ खानेपानीको सेवा व्यवस्थापन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना : धनकुटा नगरपालिका भित्रको भू-सतह वा भूमिगत वा अन्य कुनै अवस्थामा रहेको खानेपानीको श्रोत पहिचान, स्वच्छ खानेपानी उत्पादन, समुचित वितरण, संरक्षण, व्यवस्थापन र विकास गर्न एवं पानीको लाभदायक उपयोगहरूको निर्धारण गर्न तत्काल कानूनी व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले नेपालको संविधानको अनुसूची ८ को सूची १९ तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ११ (घ) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी धनकुटा नगर सभाले मिति २०७६।१।२७ गतेमा यो ऐन बनाएको छ ।

१. संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ : (१) यस ऐनको नाम “ धनकुटा नगरपालिका खानेपानी ऐन, २०७६ ” रहेको छ ।

(२) यो ऐन धनकुटा नगरपालिका क्षेत्रभित्र लागु हुनेछ ।

(३) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

(क) “**खानेपानी**” भन्नाले स्वच्छ पिउने पानी लाई सम्झनु पर्छ ।

(ख) “**खानेपानीको स्रोत**” भन्नाले धनकुटा नगरपालिका भित्रको भू-सतहमा वा भूमिगत वा नगरपालिका बाहिरको अन्य जुनसुकै अवस्थामा प्राप्त हुने पानी सम्झनुपर्छ ।

(ग) “**लाभदायक उपयोग**” भन्नाले उपलब्ध साधन र स्रोतले भ्याए सम्म उचित रूपले गरिने खानेपानी उपयोग सम्झनुपर्छ ।

(घ) “**अनुमति प्राप्त व्यक्ति**” भन्नाले खानेपानीको उपयोग गर्ने दफा ८ बमोजिम अनुमति प्राप्त व्यक्ति वा सङ्गठित संस्था सम्झनु पर्छ ।

(ङ) “**उपभोक्ता संस्था वा उपभोक्ता समिति** ” भन्नाले दफा ५ बमोजिम गठित खानेपानी उपभोक्ता संस्था/उपभोक्ता समिति सम्झनुपर्छ । यसलाई छोटकरीमा संस्था वा समिति भन्ने बुझनु पर्छ ।

(च) “तोकिएको” वा “तोकिएबमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा वा कार्यविधिमा तोकिएको वा तोकिएबमोजिम सम्झनुपर्छ ।

(छ) “प्रमुख” भन्नाले धनकुटा नगरपालिकाको प्रमुखलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ज) “उपप्रमुख” भन्नाले धनकुटा नगरपालिकाको उपप्रमुखलाई सम्झनु पर्दछ ।

(झ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले धनकुटा नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ञ) “नगरपालिका” भन्नाले धनकुटा नगरपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।

(ट) “स्थानीय सरकार” भन्नाले धनकुटा नगर कार्यपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।

३. खानेपानीको स्वामित्व : धनकुटा नगरपालिका भित्र रहेको तथा बाहिरबाट ल्याएको खानेपानीको स्वामित्व धनकुटा नगरपालिकामा निहित रहनेछ ।

४. खानेपानीको उपयोग: (१) यस ऐन बमोजिम अनुमति प्राप्त नगरी कसैले पनि संस्थागत वा व्यवसायिक रूपमा सेवा शुल्क लिई खानेपानीको स्रोतको उपयोग गर्न पाउने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि देहाय बमोजिम पानीको उपयोग गर्न अनुमति लिनुपर्ने छैन :-

(क) व्यक्तिगत वा सामुहिक रूपमा आफ्नो निमित्त खानेपानी र अन्य घरेलु प्रयोगको लागि उपयोग गर्न,

(ख) जग्गा धनीले आफ्नो जग्गाभित्र मात्र सीमित रहेको मुलको पानी उपयोग गर्न ।

(३) खानेपानी उपयोग गर्ने व्यक्ति वा सङ्गठित संस्थाले अरूलाई मर्का नपर्ने गरी लाभदायक उपयोग गर्नु पर्नेछ ।

५. उपभोक्ता संस्था वा समितिको गठन : (१) सामुहिक लाभका लागि संस्थागत रूपमा खानेपानीको उपयोग गर्न चाहने व्यक्तिहरूले तोकिए बमोजिम उपभोक्ता संस्था वा उपभोक्ता समिति गठन गर्न सक्नेछन् ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठन गरिएको उपभोक्ता संस्था वा उपभोक्ता समिति तोकिएको अधिकारी वा निकाय समक्ष तोकिएबमोजिम दर्ता गराउनु पर्नेछ ।

६. सङ्गठित संस्था हुने : (१) उपभोक्ता संस्था/उपभोक्ता समिति अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित र सङ्गठित संस्था हुनेछ ।

उपदफा (१) मा जेसुकै लेखिएको भएता पनि स्थानीय सरकारप्रति उत्तरदायी हुनु पर्नेछ ।

(२) उपभोक्ता संस्था/उपभोक्ता समितिको सबै काम कारवाहीको निमित्त आफ्नो छुट्टै छाप हुनेछ ।

(३) उपभोक्ता संस्था/उपभोक्ता समितिले व्यक्ति सरह चल अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न, बेचबिखन गर्न वा अन्य किसिमले व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(४) उपभोक्ता संस्था/उपभोक्ता समितिले व्यक्ति सरह नालिस उजूर गर्न र उपभोक्ता संस्था/उपभोक्ता समिति उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजूर लाग्न सक्नेछ ।

७. खानेपानीको प्राथमिकताक्रम : (१) नगरभित्र खानेपानीको उपयोग गर्दा साधारणतया देहायको प्राथमिकताक्रम अनुसार गर्नुपर्नेछ :-

(क) पिउने पानी र घरेलु उपयोग,

(ख) पशुपालन तथा मत्स्यपालन जस्ता कृषिजन्य उपयोग,

(ग) लघु घरेलु उद्योग उपयोग,

(घ) आमोद प्रमोदजन्य उपयोग,

(ङ) साधारण सिंचाई,

(च) अन्य उपयोग ।

(२) खानेपानी उपयोग गर्दा कुनै विवाद उत्पन्न भएमा जाँचबुझ समितिले उपदफा (१) को प्राथमिकताक्रम, दफा ४ को उपदफा (३) बमोजिम खानेपानी लाभदायक उपयोग भए नभएको र अन्य आवश्यक जाँचबुझ समेत गरी सोको आधारमा खानेपानी उपयोग गर्न पाउने नपाउने वा कुन किसिमले उपयोग गर्न पाउने भन्ने कुराको निर्धारण गर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको जाँचबुझ समिति देहाय बमोजिम हुनेछ ।

क. संयोजक :- नगरपालिकाको पूर्वाधार विकास समितिको संयोजक

ख. सदस्य :- नगर प्रमुखले कार्यपालिकाको सदस्यहरु मध्येबाट तोकेको महिला सदस्य

ग. सदस्य सचिव : प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको अधिकृत कर्मचारी

उपदफा (३) बमोजिमको समितिले गरेको कार्यमा चित्त नबुझेमा स्थानीय तहको न्यायिक समितिमा पन्ध्र दिनभित्र उजुरी गर्न सकिने छ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम तोकिएको समितिले सोही उपदफामा उल्लेखित व्यवस्थाको निर्धारण गर्दा अपनाउनुपर्ने कार्यविधि तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

८. अनुमतिको व्यवस्था : (१) खानेपानीको सर्वेक्षण वा उपयोग व्यवस्था गर्न चाहने व्यक्ति, सङ्गठित संस्था वा समितिले सम्बन्धित विषयको आर्थिक, प्राविधिक र वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तथा तोकिए बमोजिमका विवरणहरू खुलाई तोकिएको अधिकारी वा निकाय समक्ष अनुमतिको लागि दरखास्त दिनुपर्नेछ ।

तर खानेपानीको सर्वेक्षणको अनुमतिको लागि दरखास्त दिदा त्यस्तो अध्ययन प्रतिवेदन संलग्न गर्न आवश्यक पर्ने छैन ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम परेको दरखास्तमा तोकिएको अधिकारी वा निकायले आवश्यक जाँचबुझ गरी गराई दरखास्त परेको मितिले खानेपानीको सर्वेक्षणको अनुमतिको हकमा **तीस दिनभित्र** र खानेपानीको उपयोग व्यवस्थाको अनुमतिको हकमा **नब्बे दिनभित्र** तोकिए बमोजिमको ढाँचामा आवश्यक शर्तहरू तोकी दफा ७ को उपदफा (१) मा उल्लेखित प्राथमिकताक्रम अनुसार दरखास्तवालालाई अनुमति दिनुपर्नेछ ।

(३) दफा ४ को उपदफा (२) बमोजिम हुनेमा बाहेक यो ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा अगावैदेखि खानेपानीको उपयोग व्यवस्था गरिरहेको व्यक्ति, सङ्गठित संस्था वा समितिले पनि सेवा निरन्तरताका लागि तोकिएको विवरण सहित यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले बढीमा छ महिना भित्र तोकिएको अधिकारी वा निकाय समक्ष अनुमतिको लागि दरखास्त दिनुपर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम परेको दरखास्तमा तोकिएको अधिकारी वा निकायले आवश्यक जाँचबुझ गरी दरखास्त परेको मितिले साठी दिनभित्र तोकिए बमोजिमको ढाँचामा अनुमति दिनुपर्नेछ ।

(५) अनुमति प्राप्त व्यक्तिले खानेपानीको उपयोग व्यवस्था वापत स्थानीय सरकारलाई तोकिए बमोजिमको दस्तुर वा वार्षिक शुल्क बुझाउनुपर्नेछ ।

(६) अनुमति प्राप्त व्यक्तिले आफ्नो स्वामित्व कुनै प्रकारले कसैलाई हस्तान्तरण गर्नु परेमा तोकिएको अधिकारी वा निकायबाट तोकिएबमोजिम स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

९. स्थानीय सरकारले खानेपानीको उपयोग, सेवा सञ्चालन, व्यवस्थापन वा विकास गर्न सक्ने : (

१) स्थानीय सरकार आफैँले कुनै खानेपानीको उपयोग वा विकास गर्न यस ऐनको कुनै कुराले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(२) कसैले यस ऐन बमोजिम उपयोग गरेको खानेपानी र सोसँग सम्बन्धित जग्गा, भवन, उपकरण तथा संरचना व्यापक सार्वजनिक उपयोगका लागि स्थानीय सरकारले आफूले लिई विकास गर्न सक्नेछ ।

स्पष्टीकरण : यस ऐनको प्रयोजनको लागि “व्यापक सार्वजनिक उपयोग” भन्नाले भैरहेको उपयोगबाट लाभान्वित भएका जनसंख्यालाई उल्लेखनीय प्रतिकूल असर नपारी सो भन्दा बढी जनसंख्यालाई लाभ हुने उपयोगलाई जनाउनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम आफूले लिएको खानेपानीको उपयोगसित सम्बन्धित जग्गा, भवन, उपकरण वा संरचना वापत स्थानीय सरकारले सम्बन्धित व्यक्तिलाई तोकिएबमोजिम क्षतिपूर्ति दिनेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम दिइने क्षतिपूर्तिको रकम उपदफा (२) बमोजिम स्थानीय सरकारले लिएको जग्गा, भवन, उपकरण तथा संरचनाको वर्तमान मूल्य (त्यसमा भएको टुटफुट र साधारण प्रयोगबाट भएको ह्यास कटाइ) को आधारमा निर्धारित गरिनेछ ।

१०. खानेपानी विकासको परियोजना हस्तान्तरण गर्न सक्ने : (१) स्थानीय सरकारले दफा ९ को उपदफा (१) वा (२) बमोजिम विकास गरेको कुनै खानेपानी सम्बन्धी परियोजनाको निर्माण समाप्त भैसकेपछि, उपभोक्ता संस्था/समितिलाई आवश्यक शर्तहरू तोक्यो हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम हस्तान्तरण गरिएको परियोजना सञ्चालन यस ऐनको अधीनमा रही सम्बन्धित उपभोक्ता संस्था/समितिले गर्नेछ ।

११. खानेपानीको उपयोगको लागि करार गर्न सक्ने : यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि स्थानीय सरकारले कुनै स्वदेशी वा विदेशी कम्पनी, सङ्गठित संस्था वा व्यक्तिसित प्रचलित कानूनको अधीनमा रही करार गरी सोही करारमा उल्लेखित शर्तहरू बमोजिम कुनै खानेपानीको विकास, उपयोग र सेवा विस्तार गर्न, गराउन सक्नेछ ।

१२. सेवा उपभोगका शर्तहरू तोक्न र सेवा शुल्क लिन पाउने :

(१) स्थानीय सरकारले विकास गरेको खानेपानीको उपयोगको सेवा अन्य कसैलाई उपलब्ध गराए वापतको सेवा शुल्क तोकिएबमोजिम निर्धारण गरी असुल उपर गर्न सक्नेछ ।

(२) अनुमति प्राप्त व्यक्तिले आफूले विकास गरेको खानेपानीको उपयोगको सेवा अन्य कसैलाई आपसी शर्तको आधारमा उपलब्ध गराउन र त्यस्तो सेवा वापत शुल्क लिन सक्नेछ ।

स्पष्टीकरण : यस उपदफा बमोजिमको सेवा स्थानीय सरकारले आपसी सम्झौताको आधारमा लिई व्यवस्थापन गर्न सक्ने छ ।

(३) उपभोक्ताले खानेपानी सेवा उपभोग गरे वापत बुझाउनुपर्ने शुल्क नबुझाउने वा त्यस्तो सेवा अनाधिकार रूपले उपयोग गर्ने वा सेवा दुरूपयोग गर्ने वा शर्त विपरीत सेवा उपभोग गर्नेको हकमा त्यस्तो सेवा बन्द गर्न सकिनेछ ।

(४) अति विपन्न, दयनीय अवस्थाका असहाय, फरक क्षमता भएका, एकल महिला र असक्त ज्येष्ठ नागरिकहरुमात्र रहेको परिवारका लागि खानेपानी शुल्क तथा महशुलमा सहूलियत दिन सकिनेछ ।

१३. अरूको घरजग्गामा प्रवेश गर्न सक्ने : स्थानीय सरकारले वा अनुमति प्राप्त व्यक्ति, संस्था वा समितिले खानेपानीको सर्वेक्षण वा उपयोगको सिलसिलामा कसैको घर जग्गामा प्रवेश गर्नु परेमा स्थानीय सरकार वा अनुमति प्राप्त व्यक्तिले खटाएको कर्मचारीले सम्बन्धित व्यक्तिलाई पूर्व सूचना दिएर मात्र त्यस्तो घर जग्गामा प्रवेश गर्न सक्नेछ । त्यसरी प्रवेश गर्दा कुनै हानी नोक्सानी हुन गएमा स्थानीय सरकारले वा अनुमति प्राप्त व्यक्तिले तोकिएबमोजिम क्षतिपूर्ति दिनेछ ।

तर कुनै घर जग्गामा खानेपानीको अनाधिकृत उपयोग वा दुरूपयोग गरी रहेको शङ्का हुने मनासिब माफिकको कारण भएमा सो कुराको जाँचबुझ गर्न वा कुनै दुर्घटनाबाट बचाउन पूर्व सूचना बिना पनि त्यस्तो कर्मचारीले सम्बन्धित घर जग्गामा प्रवेश गर्न सक्नेछ ।

१४. अरूको घर जग्गाको उपयोग वा प्राप्ति : (१) खानेपानीको उपयोगको लागि देहायको कुनै काम गर्न अरू कसैको घर जग्गा उपयोग गर्न वा प्राप्त गर्न आवश्यक परेमा अनुमति प्राप्त व्यक्ति, संस्था वा समितिले स्थानीय सरकार समक्ष तोकिएबमोजिम निवेदन दिन सक्नेछ:-

(क) बाँध वा तटबन्ध बाँध्न,

(ख) नहर, कुलो वा सुरुङ्ग खन्न,

(ग) जमीन माथि वा मुनि पानीको ट्याङ्की बनाउन वा पाइप लाइन बिछ्याउन,

(घ) पोखरी बनाउन वा खानेपानी वितरण केन्द्र स्थापना गर्न,

(ङ) खानेपानीको विकाससित सम्बन्धित अरू आवश्यक निर्माण कार्य गर्न ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन प्राप्त भएमा स्थानीय सरकारले तत्सम्बन्धमा

आवश्यक जाँचबुझ गरी प्रचलित कानून बमोजिम सङ्गठित संस्थालाई जग्गा प्राप्त गराइ दिए

सरह अनुमति प्राप्त व्यक्ति, संस्था वा समितिलाई त्यस्तो घर जग्गा प्राप्त गराइदिन सक्नेछ ।

(३) स्थानीय सरकारले वा अनुमति प्राप्त व्यक्तिले खानेपानीको विकास वा उपयोग सम्बन्धी कुनै निर्माण कार्य गरेकोमा त्यस्तो निर्माण कार्य भएको ठाउँ वा सो ठाउँको वरिपरि तोकिएको दूरीमा पर्ने घर जग्गा अरू कसैले कुनै खास कामको निमित्त प्रयोग गर्न नपाउने गरी स्थानीय सरकारले निषेध गर्न सक्नेछ । त्यसरी निषेध गरिएको कारणबाट सम्बन्धित व्यक्तिलाई पर्ने हानीनोक्सानी वापत स्थानीय सरकार वा अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले तोकिएबमोजिम क्षतिपूर्ति दिनुपर्नेछ ।

१५. खानेपानी संरचनाको सुरक्षा :

(१) खानेपानीको स्रोत वा सम्पत्ति संरक्षण गर्नु सवै नागरिकको कर्तव्य हुनेछ ।

(२) खानेपानीको उपयोगसित सम्बन्धित कुनै संरचनाको सुरक्षाको लागि अनुमति प्राप्त व्यक्ति, संस्था वा समितिको अनुरोधमा वा स्वयम् सुरक्षा गर्न आवश्यक ठानेमा स्थानीय सरकारले आवश्यक प्रवन्ध गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम अनुमति प्राप्त व्यक्तिको अनुरोधमा सुरक्षा प्रवन्ध गरिएकोमा त्यसको लागि लाग्ने सम्पूर्ण खर्च अनुमति प्राप्त व्यक्ति, संस्था वा समितिले व्यहोर्नेछ ।

१६. खानेपानीको गुणस्तर तोक्ने : (१) स्थानीय सरकारले स्थानीय राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी खानेपानीको गुणस्तर तोक्न सक्नेछ ।

(२) खानेपानीको व्यवस्था गर्दा उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको गुणस्तर कायम हुने गरी गर्नुपर्नेछ ।

१७. खानेपानीको स्रोतलाई प्रदूषित गर्न नहुने : (१) स्थानीय सरकारले स्थानीय राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी खानेपानीको प्रदूषण सहन-सीमा तोक्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको खानेपानीको प्रदूषण सहन -सीमा नाघ्ने गरी कसैले पनि कुनै किसिमको फोहरमैला, औद्योगिक निकास, विष, रसायनिक वा विषालु पदार्थ हाली वा प्रयोग गरी खानेपानीको स्रोतलाई प्रदूषित गर्नु हुँदैन ।

(३) खानेपानी प्रदूषित भए नभएको वा खानेपानीको स्रोत उपयोगको सम्बन्धमा दफा १६ को उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको गुणस्तर भए नभएको सम्बन्धमा तोकिएको अधिकारीले आवश्यकता अनुसार परीक्षण गर्न गराउन सक्नेछ ।

१८. वातावरणमा उल्लेखनीय प्रतिकूल असर पार्न नहुने : खानेपानीका स्रोतको उपयोग गर्दा भू-क्षय, बाढी, पहिरो वा यस्तै अरू कारणद्वारा वातावरण र लाभदायक उपयोगमा उल्लेखनीय प्रतिकूल असर नपर्ने गरी गर्नु पर्नेछ ।

१९. अनुमति खारेज गर्न सकिने : (१) अनुमति प्राप्त व्यक्ति वा संस्थाले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गतको नियमावली, कार्यविधि विपरीत कुनै काम गरेमा तोकिएको अधिकारीले अवधि तोकी त्यस्तो काममा आवश्यक सुधार गर्न आदेश दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको अवधिभित्र अनुमति प्राप्त व्यक्तिले आवश्यक सुधार नगरेमा तोकिएको अधिकारीले त्यस्तो व्यक्तिले पाएको अनुमति खारेज गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम अनुमतिपत्र खारेज गर्नु अघि तोकिएको अधिकारीले सम्बन्धित अनुमति प्राप्त व्यक्तिलाई आफ्नो सफाइ पेश गर्ने मनासिव मौका दिनुपर्नेछ ।

२०. दण्ड सजाय : (१) कसैले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमावली उल्लङ्घन गरेमा निजलाई तोकिएको अधिकारीले पाँचहजार रूपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ, र त्यस्तो कसूरबाट कसैको हानीनोक्सानी भएको रहेछ भने निजबाट त्यस्तो हानीनोक्सानी वापतको क्षतिपूर्ति समेत भराई दिन सक्नेछ ।

(२) कसैले यस ऐन बमोजिम अनुमति लिनुपर्नेमा सो नलिई वा अनुमतिमा उल्लेख भएका शर्तहरू पालन नगरी खानेपानीको स्रोतको उपयोग गरेमा निजलाई तोकिएको अधिकारीले पाँचहजार रूपैयाँसम्म जरिवाना गर्न र त्यस्तो काम बन्द गराउन सक्नेछ ।

(३) यस ऐन बमोजिम विकास गरिएको खानेपानीको स्रोत वा त्यस्तो स्रोतबाट उत्पन्न सेवा कसैले चोरी गरेमा वा दुरुपयोग गरेमा वा अनाधिकार प्रयोग गरेमा तोकिएको अधिकारीले निजबाट बिगो असूल गरी निजलाई बिगो बमोजिम जरिवाना समेत गर्न सक्नेछ ।

(४) कसैले बदनियतसाथ कुनै खानेपानीको मुहान र उपयोगसित सम्बन्धित कुनै संरचना वा त्यस्तो संरचनामा असर पार्ने अन्य कुनै संरचना भत्काएमा, बिगारेमा वा कुनै किसिमले हानी नोक्सानी पुऱ्याएमा वा त्यस्तो कुनै काम कुराको लागि दुरुत्साहन दिएमा वा त्यस्तो काम गर्ने उद्योग गरेमा निजबाट हानीनोक्सानीको बिगो असूल गरी निजलाई बिगो बमोजिम जरिवाना वा पाँच वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुन सक्नेछ ।

२१. पुनरावेदन : दफा ९, १३ वा १४ बमोजिम दिएको क्षतिपूर्तिको रकममा वा दफा १९ बमोजिम तोकिएको अधिकारीले अनुमतिपत्र खारेज गरेकोमा वा दफा २० को उपदफा (१), (२) वा (३) बमोजिम तोकिएको अधिकारीले दिएको सजायको आदेशमा चित्त नबुझे व्यक्तिले सात दिनभित्र जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।

२२. विघटन वा त्यस्को परिणाम : (१) ऐनको दफा ८ बमोजिम तोकिएको अधिकारीबाट स्वीकृत प्राप्त विधान अनुसार संस्था वा समितिले कार्य सञ्चालन गर्न नसकी वा अन्य निर्धारित शर्तहरू पालना नगरेमा संस्था वा समिति स्थानीय सरकारबाट निलम्बन वा विघटन गर्न सक्नेछ । त्यसरी निलम्बन वा विघटन भएमा त्यस्तो संस्था वा समितिले गरेका कार्य संचालन तथा सम्पूर्ण जायजेथा नगरपालिकामा सार्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको संस्था वा समिति निलम्बन वा विघटनमा परेमा वा कुनै कारणले तोकिएको समयबाधि भित्रमा नयाँ कार्य समिति चयन हुन नसकेमा उक्त कार्य समिति स्वतः विघटन भएको मानी अर्को व्यवस्था नभएसम्म तोकिएको तदर्थ समिति गठन गरी नगरपालिकाले सञ्चालन गर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम विघटन भएको संस्था वा समितिको दायित्वको हकमा सो संस्था वा समितिको जायजेथाले भ्याए सम्म त्यस्तो दायित्व नगरपालिकाले व्यहोर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम खानेपानी संचालन गर्ने सम्बन्धमा कुनै बाधा अडचन परेमा फुकाउने अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(५) नगरपालिकाले खानेपानीको संचालन गरी रहेकोमा यस ऐन बमोजिम स्थापित अन्य उभोक्ता संस्था वा समितिहरूले खानेपानी संचालन गर्ने गरी खानेपानी कार्य सञ्चालन प्रस्ताव नगरपालिकामा पेश गरेमा र त्यस्ता संस्था वा समितिले खानेपानीको संचालन गर्ने प्रस्ताव उपर नगरपालिका बिस्वस्त भएमा कार्यपालिकाले त्यस्ता समितिहरूलाई कानून बमोजिम करार गरी खानेपानी संचालनको जिम्मेवारी जायजेथा र दायित्व समेत हस्तान्तरण गर्न सक्ने छ ।

२३. नियम बनाउने अधिकार : (१) यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न स्थानीय सरकारले आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) ले दिएको अधिकारको सर्वसामान्यतया प्रतिकूल प्रभाव नपर्ने गरी

स्थानीय सरकारले देहायका विषयमा नियम, कार्यविधिहरू बनाउन सक्नेछ :-

(क) खानेपानी, औद्योगिक उपयोग, आमोद प्रमोदसम्बन्धी उपयोग र खानेपानी स्रोतको यस्तै अन्य उपयोग सम्बन्धी कुराहरू,

(ख) खानेपानीको संरक्षण, बाढी नियन्त्रण तथा पहिरो रोकथाम सम्बन्धी कुराहरू,

(ग) वातावरण सम्बन्धी कुराहरू,

(घ) खानेपानी सँग सम्बन्धित सेवा उपयोग गरे वापत स्थानीय सरकारलाई बुझाउनु

पर्ने शुल्क, दस्तुर इत्यादिसँग सम्बन्धित कुराहरू,

- (ड) खानेपानीको स्रोतको प्रदूषण रोक्ने सम्बन्धी विषयहरू,
- (च) खानेपानीको स्रोतका विभिन्न उपयोगका तरीकाहरू,
- (छ) खानेपानीको स्रोतको उपयोगबाट उत्पन्न सेवाको स्तर निर्धारण सम्बन्धी कुराहरू,
- (ज) खानेपानी स्रोतको उपयोगबाट हुन सक्ने दुर्घटना र त्यसको जाँचबुझ तथा क्षतिपूर्ति सम्बन्धी विषयहरू ।
- (झ) उपभोक्ता संस्था र उपभोक्ता सम्बन्धी अन्य व्यवस्थाको साथै उपभोक्तालाई संरक्षण र सुविधा दिने विषयहरू,
- (ञ) खानेपानी स्रोतको विकास तथा उपयोग सम्बन्धी अन्य आवश्यक कुराहरू ।
- (ट) खानेपानीको उत्पादन र वितरण सम्बन्धी विषयहरू ।

२४. बाधा अडकाउ फुकाउने अधिकार: यस कानूनको कार्यान्वयन सम्बन्धमा कुनै बाधा अडकाउ आइपरेमा सोको निराकरण गर्ने अधिकार यो ऐन र तोकिए बमोजिम हुनेछ । त्यस्तो बाधा अडकाउका सम्बन्धमा यो ऐन बमोजिम नतोकेसम्मको लागि स्थानीय सरकारलाई हुनेछ ।

२५. खारेजी र बचाउ : (१) यो ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा अघि धनकुटा नगरपालिका खानेपानी उपभोक्ता समिति व्यवस्थापन समिति कार्यविधि २०७६, जलस्रोत ऐन, २०४९ र सो ऐन बमोजिम बनाइएको नियम वा निकालिएको आदेश अन्तर्गत गठन गरिएका तथा दर्ता भएका उपभोक्ता समिति यसै ऐन अन्तर्गत भए गरेको मानिनेछ ।

आज्ञाले

राम बहादुर थापा

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

धनकुटा नगरपालिका